

การคุ้มครองสิทธิของ
บุคคลไร้รัฐ

อนุสัญญาว่าด้วยสถานะของบุคคลไร้รัฐ ค.ศ. ๑๙๕๔

คำร้องขอ
จากข้าหลวงใหญ่
ผู้ลี้ภัย
สหประชาชาติ

ทุกวันนี้ ประชาชนนับล้านคนทั่วโลกต่างเผชิญกับความยากลำบากที่ร้ายแรงอันเนื่องมาจากภาวะไร้รัฐ อนุสัญญาว่าด้วยสถานะของบุคคลไร้รัฐได้กำหนดกรอบการทำงานสำหรับรัฐในการช่วยเหลือบุคคลไร้รัฐ เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปลอดภัยและภาคภูมิใจจนกว่าสถานการณ์ของพวกเขาจะได้รับการแก้ไข ปัจจุบันนี้ มีเพียงไม่กี่รัฐที่เป็นรัฐภาคีกับอนุสัญญานี้ เราจำเป็นต้องช่วยกัน ข้าพเจ้าขอเรียกร้องให้รัฐรับภาคยานุวัติต่ออนุสัญญาและข้าพเจ้าขอให้คำมั่นว่าสำนักงานฯ ของข้าพเจ้าจะให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่แก่รัฐบาลในการดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติ

- อันโตนิโอ กูเตเรส -

ส่งเสริมการรับรู้ และเสริมสร้างความคุ้มครอง

สัญชาติ เป็นพันธะทางกฎหมายระหว่างบุคคลกับรัฐ สัญชาติ ทำให้บุคคลรู้สึกถึงความมีตัวตน แต่ที่สำคัญไปกว่านั้น คือทำให้พวกเขาสามารถใช้สิทธิได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ การไม่มีสัญชาติหรือการไร้รัฐนั้น อาจทำให้ผู้คนตกอยู่ในอันตราย และในบางกรณีก็อาจถึงขั้นทำลายชีวิตผู้ที่เกี่ยวข้อง

แม้จะมีการรับรองสิทธิในสัญชาติในกฎหมายระหว่างประเทศ แต่กรณีการไร้รัฐรายใหม่ๆ ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง การต่อสู้กับปัญหาภาวะไร้รัฐจะเป็นความท้าทายสำคัญในศตวรรษที่ ๒๑ กระทั่งทุกวันนี้ จำนวนบุคคลไร้รัฐทั่วโลกมีอยู่ราว ๑๒ ล้านคน

แม้บุคคลไร้รัฐบางคนจะมีสถานะเป็นผู้ลี้ภัยด้วยในเวลาเดียวกัน แต่ส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นเช่นนั้น บุคคลไร้รัฐที่เป็น ผู้ลี้ภัยจะได้รับความคุ้มครองระหว่างประเทศตามอนุสัญญาว่าด้วยสถานะของผู้ลี้ภัย ค.ศ. ๑๙๕๑ (1951 Convention) ทั้งนี้ เพื่อแก้ปัญหาเรื่องความคุ้มครองที่บุคคลไร้รัฐกลุ่มที่ไม่ใช่ผู้ลี้ภัยต้องเผชิญ ประชาคมระหว่างประเทศจึงได้มีมติรับรอง อนุสัญญาว่าด้วยสถานะของบุคคลไร้รัฐ ค.ศ. ๑๙๕๔ (1954 Convention) อนุสัญญาฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดสถานะของบุคคลไร้รัฐ และเพื่อให้มั่นใจว่าบุคคลดังกล่าวจะสามารถใช้สิทธิมนุษยชนของเขาได้อย่างครอบคลุมที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ อนุสัญญาฉบับนี้ถือเป็นการเติมเต็มบทบัญญัติของสนธิสัญญา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

การเพิ่มขึ้นของจำนวนรัฐที่รับเอาอนุสัญญา ๑๙๕๔ เข้าเป็นกรอบการดำเนินงานเพื่อให้การคุ้มครองบุคคลไร้รัฐนั้น สะท้อนให้เห็นความเข้าใจร่วมกันว่า อนุสัญญาว่าด้วยสถานะของบุคคลไร้รัฐ ค.ศ. ๑๙๕๔ เป็นเครื่องมือทางกฎหมายเพียงอย่างเดียวที่กำหนดสถานะทางกฎหมายระหว่างประเทศของบุคคลไร้รัฐไว้อย่างเป็นทางการ นอกจากนี้ อนุสัญญาฯ ยังได้ระบุถึงข้อกังวลในทางปฏิบัติหลายประการที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองบุคคลไร้รัฐด้วย เช่น การเข้าถึงเอกสารการเดินทาง ซึ่งไม่ได้ถูกระบุไว้ในกฎหมายระหว่างประเทศฉบับใดเลย แม้ว่า ณ วันที่ ๑ กรกฎาคม ค.ศ. ๒๐๑๐ มีจำนวนรัฐเพียง ๖๕ รัฐเท่านั้น ที่เข้าเป็นรัฐภาคีอนุสัญญา ๑๙๕๔ แต่มีรัฐอีกหลายรัฐที่ยอมรับว่าอนุสัญญานี้เป็นองค์ประกอบหลักของระบอบสากลในการเสริมสร้างความคุ้มครองทางด้านสิทธิของบุคคลไร้รัฐ

ทำไมบุคคลไร้รัฐจึงต้องการการคุ้มครอง?

ปริญญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนให้การรับรองว่า “คนทุกคนมีสิทธิในการถือสัญชาติ” ด้วยเหตุนี้จึงเป็นการยอมรับถึงความสำคัญในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติของสัญชาติที่มีต่อการใช้สิทธิมนุษยชน รัฐบาลจึงต้องดำเนินการให้เป็นที่แน่ชัดว่าบุคคลทุกคนถือสัญชาติถึงแม้ว่าจะมีการบัญญัติในอนุสัญญานี้และในบทบัญญัติอื่นๆ ของกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ แต่ยังมีคนจำนวนมากที่ไม่เคยได้รับสัญชาติหรือถูกเพิกถอนสัญชาติ เมื่อยังมีบางคนที่ถูกกีดกัน ความไร้รัฐนี้จึงทำให้พวกเขาต้องอยู่ในภาวะเปราะบาง เนื่องจากพวกเขาไม่มีพันธะหรือจุดเกาะเกี่ยวทางสัญชาติกับรัฐใดๆ เลย บุคคลที่ไร้รัฐจึงต้องการความสนใจและความคุ้มครองเป็นพิเศษ เพื่อให้มั่นใจได้ว่าพวกเขาจะสามารถใช้สิทธิขั้นพื้นฐานที่พึงมีได้

ตัวอย่างเช่น ความกังวลที่เกิดขึ้นเฉพาะกับบุคคลไร้รัฐ คือความยากลำบากในการได้มาซึ่งบัตรประจำตัวและเอกสารการเดินทาง ที่ไม่เพียงแต่เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางเท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดปัญหาในชีวิตประจำวันมากมาย และในบางกรณีอาจนำไปสู่การถูกคุมขังเป็นระยะเวลาสั้นได้ ภาวะไร้รัฐนี้กีดกันบุคคลจากการที่จะได้เสริมสร้างศักยภาพของเขาเอง และอาจส่งผลกระทบต่ออย่างร้ายแรงต่อความสัมพันธ์และเสถียรภาพทางสังคม กระทั่งอาจก่อให้เกิดความตึงเครียดและการบังคับขับไล่ให้ออกจากชุมชนเลยทีเดียว ดังนั้นการส่งเสริมการรับรู้และเสริมสร้างความคุ้มครองให้กับบุคคลไร้รัฐจึงมุ่งที่จะตอบสนองต่อข้อกังวลดังกล่าว

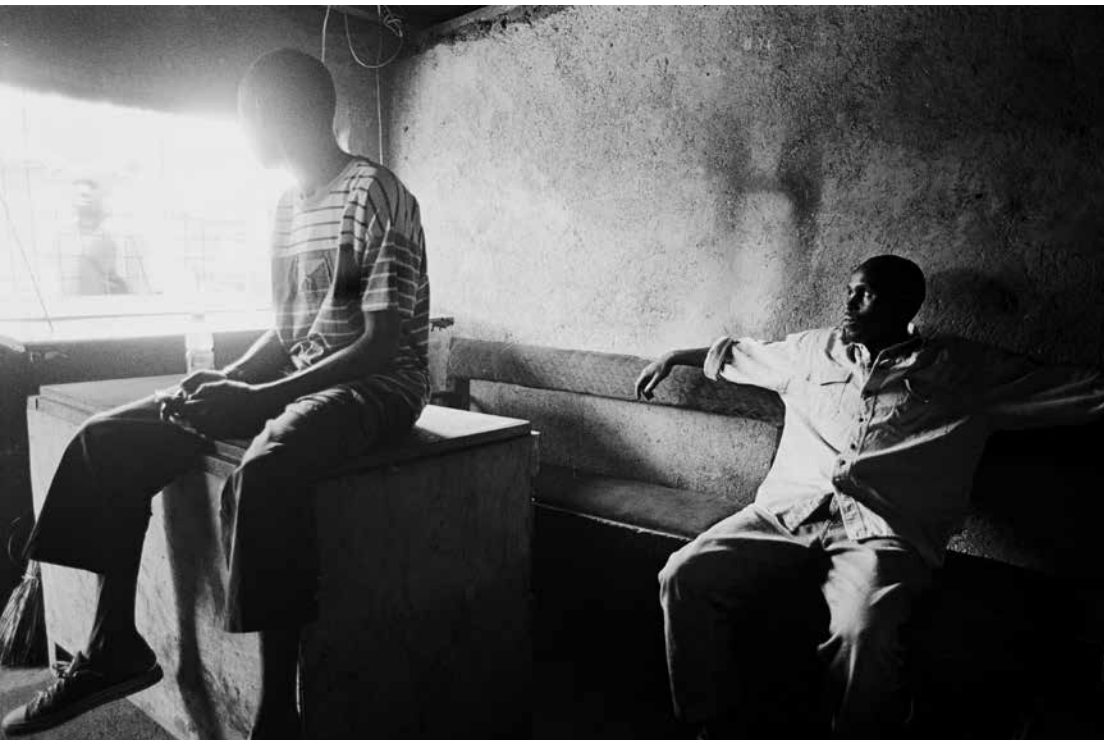
บุคคลไร้รัฐมักไม่มีสถานะใดๆ ทางกฎหมายและรัฐก็ถูกกีดกันจากสังคม การที่ขานูเบียนถูกนำพาจากประเทศชูดานมายังเคนยาในยุคอาณานิคมนั้น ทำให้พวกเขาไม่ได้ถูกพิจารณาว่าเป็นพลเมืองเคนยาภายหลังที่ประเทศเคนยาได้รับเอกราชในเวลาต่อมา

หนึ่งในสองของชายหนุ่มขานูเบียนที่ไม่มีงานทำ กล่าวว่า “คนอื่น ๆ เรียกพวกเราว่าเป็นคนต่างชาติทั้งที่เราอยู่ที่นั่นมากกว่า ๑๐๐ ปีแล้ว พวกเขาบอกให้เรากลับไปชูดาน แต่ที่นี่กลายเป็นบ้านของเราหลายชั่วอายุคนแล้ว จะให้พวกเราไปอยู่ที่ไหน?”

อนุสัญญา ๑๙๕๔ ยังมีความเกี่ยวข้อง กับโลกในทุกวันนี้หรือไม่?

ใช้แน่นอน ภาวะไร้รัฐยังคงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในทุกวันนี้ ด้วยตระหนักถึงผลกระทบที่เพิ่มขึ้นของภาวะไร้รัฐที่มีต่อปัจเจกบุคคลและสังคม ทั้งรัฐบาลและประชาคมระหว่างประเทศต่างหันมาจับอนุสัญญาว่าด้วยสถานะของบุคคลไร้รัฐ ค.ศ. ๑๙๕๔ เป็นแนวทางปฏิบัติ อนุสัญญา ๑๙๕๔ ยังคงเป็นเครื่องมือระหว่างประเทศพื้นฐาน ที่บัญญัติไว้ซึ่งสถานะของบุคคลไร้รัฐที่มีได้เป็นผู้ลี้ภัย และเพื่อให้มั่นใจว่าคุณค่าของบุคคลไร้รัฐจะสามารถดำรงชีวิตตามสิทธิมนุษยชนได้โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ อนุสัญญานี้ทำให้บุคคลไร้รัฐได้รับการรับรองสถานะทางกฎหมายในระดับสากล ให้สิทธิในการถือเอกสารการเดินทาง เอกสารประจำตัว และเอกสารพื้นฐานอื่นๆ รวมทั้งวงกรอบคุณการทำงานร่วมกันด้วยมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อบุคคลไร้รัฐ ดังนั้นการที่รัฐภาคยานุวัติหรือเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา ๑๙๕๔ จึงทำให้รัฐนั้นๆ แสดงความรับผิดชอบต่อสิทธิมนุษยชน ในการให้ปัจเจกบุคคลสามารถเข้าถึงการคุ้มครอง และในขณะเดียวกัน อนุสัญญาดังกล่าวยังให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศแก่รัฐในการจัดการการให้ความคุ้มครองแก่บุคคลผู้ไร้รัฐอีกด้วย

การคุ้มครองบุคคลไร้รัฐ

อนุสัญญา ๑๙๕๔ คุ้มครองใคร?

อนุสัญญา ๑๙๕๔ รับรองสถานะทางกฎหมายระหว่างประเทศของ “บุคคลไร้รัฐ” เนื้อความในอนุสัญญาข้อ ๑ ได้กำหนดคำนิยามของบุคคลไร้รัฐในกฎหมายระหว่างประเทศไว้ว่าเป็น “บุคคลผู้ซึ่งไม่ได้รับการพิจารณาว่าเป็นคนชาติโดยรัฐใดเลยภายใต้บทบัญญัติทางกฎหมายแห่งรัฐนั้น” ซึ่งปัจจุบันคำนิยามนี้ยังได้รับการยอมรับให้เป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศด้วย บุคคลผู้ซึ่งมีความสอดคล้องกับคำนิยามจะมีสิทธิและหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญา ๑๙๕๔ ทั้งนี้ อนุสัญญามีได้ครอบคลุมถึงบุคคลที่ไร้รัฐโดยทางพฤตินัย (de facto) ซึ่งบุคคลดังกล่าวยังไม่มีคำนิยามที่ได้รับการยอมรับจากสากลในกฎหมายระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตามบุคคลไร้รัฐโดยทางพฤตินัยย่อมได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ นอกจากนี้ผู้ลี้ภัยซึ่งไร้รัฐยังคงอยู่ในความคุ้มครองของอนุสัญญาว่าด้วยสถานะของผู้ลี้ภัย ค.ศ. ๑๙๕๑ และควรได้รับการปฏิบัติตามกฎหมายผู้ลี้ภัยระหว่างประเทศ

สิทธิของบุคคลไร้รัฐภายใต้อนุสัญญา ๑๙๕๔

อนุสัญญา ๑๙๕๔ ตั้งอยู่บนหลักการสำคัญที่ว่า ต้องไม่มีบุคคลไร้รัฐคนใดที่ได้รับการปฏิบัติที่แย่กว่าคนต่างชาติผู้ถือครองสัญชาติ ยิ่งไปกว่านั้นอนุสัญญายังให้การยอมรับว่าบุคคลไร้รัฐมีความเปราะบางยิ่งกว่าคนต่างชาติ ดังนั้นจึงต้องจัดให้มีชุดมาตรการพิเศษสำหรับบุคคลไร้รัฐ อนุสัญญา ๑๙๕๔ ให้การประกันสิทธิของบุคคลไร้รัฐให้ได้รับความช่วยเหลือทางด้านงานเอกสาร (ข้อ ๒๕) สิทธิในการมีเอกสารประจำตัวและเอกสารการเดินทาง (ข้อ ๒๗ และ ๒๘) และได้รับการยกเว้นจากข้อเรียกร้องตามหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติ (ข้อ ๗) บทบัญญัติดังกล่าวถูกบัญญัติขึ้นเพื่อจัดการกับปัญหาที่บุคคลไร้รัฐต้องเผชิญเป็นการเฉพาะ อันเป็นผลมาจากการที่พวกเขาไร้ซึ่งสัญชาติใดๆ อาทิเช่น ให้มีการตกลงร่วมกันในประเด็นเรื่องเอกสารการเดินทางของบุคคลไร้รัฐที่สามารถใช้เอกสารดังกล่าวแทนหนังสือเดินทางได้ สำคัญเช่นนี้มิได้ถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายระหว่างประเทศอื่นๆ และนับว่าเป็นหนึ่งในสิทธิประโยชน์หลักทางกฎหมายที่มีไว้สำหรับบุคคลผู้ไร้รัฐภายใต้อนุสัญญา ๑๙๕๔

เมื่อกล่าวถึงสภาพการณ์ของบุคคลไร้รัฐ อนุสัญญาระบุว่าพวกเขาต้องได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับพลเมืองของรัฐนั้นๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิบางประการ เช่น เสรีภาพในการนับถือศาสนาหรือการศึกษาระดับประถมศึกษา อีกทั้งเน้นย้ำว่าอนุสัญญาพยายามที่จะใช้วิธีการที่แตกต่างกันน้อยที่สุด กล่าวคือ การประกันสิทธิบางประการให้กับบุคคลไร้รัฐทุกคน ในขณะที่การประกันสิทธิที่นอกเหนือไป จะได้รับการสงวนไว้ให้บุคคลไร้รัฐที่ปรากฏโดยชอบด้วยกฎหมายหรืออยู่ในดินแดน

ด้วยอนุสัญญา ๑๙๕๔

โดยชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้นอนุสัญญา ๑๙๕๔ จึงสะท้อนมาตรฐานของสิทธิมนุษยชนที่มีอยู่ในมาตรการระหว่างประเทศอื่นๆ และจัดให้มีแนวทางในการนำเอามาตรฐานดังกล่าวไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลไร้รัฐ ดังที่ได้กำหนดไว้ในข้อ ๒ ของอนุสัญญา ๑๙๕๔ ที่ว่า บุคคลไร้รัฐทุกคนมีหน้าที่ที่ต้องเคารพกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของประเทศที่พวกเขาอาศัยอยู่

นับว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องเน้นย้ำว่าการใช้สิทธิที่ได้รับการประกันไว้ในอนุสัญญา ๑๙๕๔ นั้นย่อมเทียบไม่ได้กับการได้ถือสัญชาติ นี่จึงเป็นเหตุผลว่าเหตุใดอนุสัญญา ๑๙๕๔ จึงเรียกร้องให้รัฐทั้งหลายมีกระบวนการที่เอื้อต่อการแปลงสัญชาติ (ข้อ ๓๒) ของบุคคลไร้รัฐ ทั้งนี้ เมื่อพวกเขาได้มาซึ่งสัญชาติแล้ว พวกเขาก็จะไม่ไร้รัฐอีกต่อไป สภาพการณ์อันเลวร้ายของพวกเขาจะสิ้นสุดลง

อนุสัญญา ๑๙๕๔ กำหนดให้รัฐต้องให้สัญชาติแก่บุคคลไร้รัฐหรือไม่?

อ อนุสัญญา ๑๙๕๔ ไม่ได้กำหนดสิทธิสำหรับบุคคลไร้รัฐในการได้รับสัญชาติของรัฐใดรัฐหนึ่ง เป็นการเฉพาะเจาะจง อย่างไรก็ตาม เนื่องจากบุคคลไร้รัฐนั้นไม่ได้รับความคุ้มครองจากรัฐใดๆ เลย อนุสัญญาจึงกำหนดให้รัฐภาคีเอื้อต่อการที่บุคคลไร้รัฐจะรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและให้มีการแปลงสัญชาติเท่าที่จะเป็นไปได้ ตัวอย่างเช่น แรงจูงใจขั้นตอนและลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการแปลงสัญชาติให้กับบุคคลไร้รัฐ โดยทั่วไปแล้วกฎหมายสิทธิมนุษยชนยอมรับสิทธิในการถือสัญชาติ ดังเช่นที่ได้ระบุไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ดังนั้นรัฐจึงต้องพยายามที่จะหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดภาวะไร้รัฐขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น อนุสัญญาว่าด้วยการลดภาวะไร้รัฐ ค.ศ. ๑๙๖๑ ได้จัดให้มีมาตรการพื้นฐานสากลเพื่อจัดการกับภาวะไร้รัฐ ซึ่งจะมีส่วนช่วยรัฐในการรับประกันสิทธิในการถือสัญชาติด้วย

ใครเป็นผู้ตัดสินว่าบุคคลนั้นเป็นบุคคลไร้รัฐหรือไม่? มีวิธีการอย่างไร?

บ เพื่อให้มั่นใจว่าสิทธิที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาจะขยายไปถึงบุคคลไร้รัฐ รัฐจึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการระบุว่าใครคือบุคคลผู้ไร้รัฐโดยใช้กระบวนการที่เหมาะสม ทั้งนี้ อนุสัญญา ๑๙๕๔ ไม่ได้ระบุถึงวิธีดำเนินการเฉพาะเพื่อตัดสินว่าบุคคลนั้นไร้รัฐหรือไม่ อย่างไรก็ตามกระบวนการของรัฐเพื่อตัดสินสถานะนั้น ควรมีการระบุดึงองค์ประกอบหลักที่จำเป็นเพื่อการตัดสินอย่างเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานความคุ้มครองระหว่างประเทศ รวมไปถึงการตั้งองค์กรกลางที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบคำร้อง มีมาตรการป้องกันและมีการรับประกันในทุกขั้นตอนของกระบวนการ

รวมถึงความเป็นไปได้สำหรับการอุทธรณ์หรือยื่นคำร้องขอเพื่อพิจารณาทบทวน สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยสหประชาชาติ (UNHCR) ได้รับมอบหมายให้ช่วยเหลือรัฐในการกำหนดขั้นตอนกระบวนการดังกล่าว

บุคคลสามารถถูกกันออกจากบทบัญญัติแห่งอนุสัญญา ๑๙๕๔ ได้หรือไม่?

มี การระบุในอนุสัญญา ๑๙๕๔ ข้อ ๑ ว่ามีบางสถานการณ์ที่บุคคลไร้รัฐไม่อาจได้รับประโยชน์จากการที่มีสถานะเป็นบุคคลไร้รัฐ และไม่อาจได้รับความคุ้มครองจากอนุสัญญาได้ สิ่งนี้เรียกว่าเป็น “การตัดออก (exclusion)” และใช้กับบุคคลผู้ซึ่งไม่มีความจำเป็นหรือไม่สมควรได้รับความคุ้มครองระหว่างประเทศ ตัวอย่างเช่น มีเหตุผลหรือหลักฐานสำคัญที่ทำให้เชื่อได้ว่าพวกเขาก่ออาชญากรรมที่ขัดแย้งกับสันติภาพ อาชญากรรมสงคราม หรืออาชญากรรมต่อมนุษยชาติ นอกจากนี้ มีบทบัญญัติเฉพาะบางประการที่ใช้กับบุคคลไร้รัฐกลุ่มพิเศษ ผู้ซึ่งเหมือนกับบุคคลไร้รัฐอื่นๆ ที่ต้องการความคุ้มครองระหว่างประเทศแต่จะถูกจัดให้ได้รับความคุ้มครองและการช่วยเหลือเฉพาะแยกออกไป

อนุสัญญา ๑๙๕๔ เป็นเครื่องมือเพียงอย่างเดียวที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของบุคคลไร้รัฐ ใช่หรือไม่?

มี ใช่ แม้ว่าอนุสัญญา ๑๙๕๔ จะเป็นเครื่องมือเพียงอย่างเดียวที่สร้างและระบุสถานะเฉพาะสำหรับบุคคลไร้รัฐ แต่ก็ยังมีกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่มีใจความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการใช้สิทธิต่างๆ ของบุคคลไร้รัฐด้วยเช่นกัน รัฐทั้งหลายได้ให้คำมั่นสัญญาที่จะให้ความคุ้มครองต่อสิทธิของบุคคลไร้รัฐผ่านระเบียบข้อบังคับทางสิทธิมนุษยชน มาตรฐานที่ถูกบัญญัติไว้ในอนุสัญญา ๑๙๕๔ ช่วยเติมเต็มและเสริมสร้างพันธะทางด้านสิทธิมนุษยชนต่อรัฐที่เกี่ยวข้องกับบุคคลไร้รัฐ ตัวอย่างเช่น อนุสัญญา ๑๙๕๔ ได้กำหนดหลักเกณฑ์พิเศษในการจัดให้มีเอกสารการเดินทางที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลแก่บุคคลไร้รัฐ

แม้ว่าจะมีความพยายาม
ทั้งจากรัฐบาล ประชาคม
ระหว่างประเทศ รวมถึงภาค
ประชาสังคม ภาวะไร้รัฐ
ก็ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง
ดังนั้นจึงมีความจำเป็น
อย่างยิ่งที่สิทธิมนุษยชนของ
บุคคลไร้รัฐจะต้องได้รับการ
คุ้มครอง เจ้าสาวคนใหม่
และเพื่อนของเธอเดินทางไป
ยังเรือนหอในเนปาล

แม้ภายหลังจะมีการรณรงค์
เรื่องสัญชาติครั้งใหญ่ของ
ทางรัฐบาล แต่ประชาชน
นับพันในเนปาลก็ยังคงอยู่
ในภาวะไร้รัฐ หรือเผชิญกับ
อุปสรรคนานัปการเพื่อที่จะ
ได้รับการพิสูจน์ความเป็น
พลเมือง ผู้คนจำนวนมาก
เป็นชาวดาลิต ดังเช่น
หญิงสาวคนนี้เป็นต้น

UNHCR ช่วยเหลือรัฐอย่างไร ในการให้ความคุ้มครองแก่บุคคลไร้รัฐ

สมาชิกประชาชาติมีมติมอบหมายให้ UNHCR ทำหน้าที่ช่วยเหลือรัฐในการให้ความคุ้มครองแก่บุคคลไร้รัฐและแก้ไขสถานการณ์ของภาวะไร้รัฐ ทั้งนี้ มิใช่เพียงเพราะว่าบางครั้งปัญหาผู้ลี้ภัยกับปัญหาภาวะไร้รัฐมีความทับซ้อนกัน แต่ยังเป็นเพราะการคุ้มครองบุคคลไร้รัฐต้องใช้วิธีการที่คล้ายคลึงกับการให้ความคุ้มครองผู้ลี้ภัยในหลายๆ ด้าน ซึ่งบุคคลทั้งสองประเภทนี้ต่างก็ไร้ซึ่งความคุ้มครองระหว่างประเทศ

UNHCR ให้ความช่วยเหลือรัฐในการอนุวัติการหรือการดำเนินการให้เป็นผลตามบทบัญญัติแห่งอนุสัญญา ๑๙๕๔ โดยการให้คำแนะนำทางด้านเทคนิคที่เกี่ยวกับกฎหมายและให้การสนับสนุนเชิงปฏิบัติการ เพื่อส่งเสริมการใช้กระบวนการตัดสินใจและมาตรการเพื่อประกันสิทธิตามอนุสัญญาคณะกรรมาธิการบริหารของ UNHCR มีข้อเรียกร้องเฉพาะมายังสำนักงานฯ เพื่อให้ “เผยแพร่ข้อมูลตามความเหมาะสม ให้การอบรมแก่ภาครัฐในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้กลไกที่เหมาะสมในการระบุ บันทึกลง และให้สถานะแก่บุคคลไร้รัฐ” (สามารถค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ UNHCR's Executive Committee Conclusion 106 on *Identification, Prevention and Reduction of Statelessness and Protection of Stateless Persons*, 2006)

ความสำคัญของ การภาคยานุวัติอนุสัญญา ๑๙๕๔

การลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสถานะของบุคคลไร้รัฐ ค.ศ. ๑๙๕๔ :

- เป็นหนทางสำหรับรัฐในการแสดงถึงพันธะของรัฐที่มีต่ออนุสัญญาในการที่จะปฏิบัติต่อบุคคลไร้รัฐให้เป็นไปตามมาตรฐานสิทธิมนุษยชนและหลักมนุษยธรรมอันเป็นที่ยอมรับในระดับสากล
- ทำให้มั่นใจว่าบุคคลไร้รัฐจะสามารถเข้าถึงความคุ้มครองของรัฐ เพื่อให้พวกเขาสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัยและเต็มภาคภูมิ
- จัดให้มีกรอบการดำเนินงานในการตรวจพิสูจน์ตัวบุคคลไร้รัฐที่อยู่ในอาณาเขตของรัฐ และต้องมั่นใจว่าพวกเขาจะสามารถใช้สิทธิของตนได้ อันรวมถึงการที่ภาครัฐออกบัตรประจำตัวและเอกสารการเดินทางให้
- ส่งเสริมการให้การรับรองสถานะทางกฎหมายระหว่างประเทศของ “บุคคลไร้รัฐ” และกรอบการดำเนินงานร่วมกันระหว่างประเทศในการให้ความคุ้มครอง ดังนั้นจึงเป็นการเพิ่มความโปร่งใสและความชัดเจนให้แก่การตอบสนองของรัฐที่มีต่อภาวะไร้รัฐ
- เสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยและเสถียรภาพโดยการหลีกเลี่ยงการกีดกันและการทำให้บุคคลไร้รัฐต้องตกอยู่ในสภาวะคนชายขอบ
- ป้องกันการพลัดถิ่นโดยส่งเสริมการให้ความคุ้มครองบุคคลไร้รัฐในประเทศที่พวกเขาพำนักอยู่
- ช่วยเหลือ UNHCR ในการเพิ่มการสนับสนุนระหว่างประเทศเพื่อให้ความคุ้มครองแก่บุคคลไร้รัฐ

ความเชื่อมโยงกับอนุสัญญา ว่าด้วยการลดภาวะไร้รัฐ ค.ศ. ๑๙๖๑

แม้ว่าจะขยายสิทธิให้กับบุคคลไร้รัฐได้ครอบคลุมเพียงใด ก็ไม่อาจเทียบเท่ากับการที่พวกเขาได้ถือสัญชาติ มนุษย์ทุกคนมีสิทธิในสัญชาติ และเมื่อใดก็ตามที่ “ความผิดปกติ (anomaly)” ของภาวะไร้รัฐเกิดขึ้น จึงควรมุ่งเน้นไปที่การป้องกันและการลดปัญหานั้น

การให้ความคุ้มครองบุคคลไร้รัฐภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยสถานะของบุคคลไร้รัฐ ค.ศ. ๑๙๕๔ นั้น ควรถูกมองว่าเป็นเพียงการตอบสนองชั่วคราวในช่วงที่กำลังหาวิธีการในการให้ได้มาซึ่งสัญชาติ การลดภาวะไร้รัฐด้วยการให้สัญชาตินั้น ยังคงเป็นเป้าหมายสูงสุด ดังนั้นอนุสัญญาว่าด้วยการลดภาวะไร้รัฐ ค.ศ. ๑๙๖๑ เป็นการช่วยให้รัฐมีเครื่องมือสำหรับการหลีกเลี่ยงและแก้ไขกรณีของการไร้รัฐ

อย่างไรก็ตาม รัฐภาคีของอนุสัญญา ๑๙๖๑ ควรพิจารณาการภาคยานุวัติหรือการเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญา ๑๙๕๔ ด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้มั่นใจว่ามาตรการคุ้มครองมีอยู่พร้อมเมื่อต้องดำเนินการกับกรณีของภาวะไร้รัฐ การภาคยานุวัติในอนุสัญญาเกี่ยวกับภาวะไร้รัฐทั้งอนุสัญญา ๑๙๕๔ และ ๑๙๖๑ นั้น นับว่าเป็นก้าวสำคัญที่รัฐจะใช้ในการจัดการกับปัญหาภาวะไร้รัฐได้อย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งสามารถค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับอนุสัญญา ๑๙๖๑ ได้จาก เอกสารการป้องกันและลดภาวะไร้รัฐ – อนุสัญญาว่าด้วยการลดภาวะไร้รัฐ ค.ศ. ๑๙๖๑ (*Preventing and Reducing Statelessness – The 1961 Convention on the Reduction of Statelessness*, UNHCR, 2010)

เมื่อไรซึ่งเอกสารแสดงตนที่
ถูกต้องตามกฎหมาย บุคคล
ไร้รัฐมักไม่สามารถใช้สิทธิ
มนุษยชนขั้นพื้นฐานได้ นี่เป็น
กรณีของอดีตพลเมืองโซเวียตนับ
พันคนที่ไม่เคยถูกเปิดเผยมาก่อน
เขาเหล่านี้มีคุณสมบัติไม่ตรงกับ
ที่กฎหมายระบุไว้ในการยื่นขอ
สัญชาติของรัฐปกครอง
ผู้คนจำนวนมากจึงมีเพียง
หนังสือเดินทางของสหภาพโซเวียต
ที่หมดอายุแล้ว ดังเช่นหญิงในภาพ

คำถามที่พบบ่อยเกี่ยวกับการภาคยานุวัติ

นี่คือคำตอบของคำถามที่พบบ่อยเกี่ยวกับการภาคยานุวัติของผู้นับถือนิกายออร์ทอดอกซ์ของบุคคลไร้รัฐ ค.ศ. ๑๙๕๔

คำถามและรายละเอียดเพิ่มเติมถูกอภิปรายไว้ใน *Nationality and Statelessness: A Handbook for Parliamentarians* (UNHCR and Inter Parliamentary Union, 2005, updated in 2008)

■ **อนุสัญญา ๑๙๕๔ บังคับให้รัฐต้องให้สิทธิแก่บุคคลไร้รัฐในการเข้ามายังอาณาจักรและ/หรือ ให้อยู่อาศัยหรือไม่?**

ไม่ อนุสัญญา ๑๙๕๔ มิได้ผูกมัดรัฐให้ต้องยอมรับบุคคลไร้รัฐเข้าสู่อาณาจักรรัฐตน อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติแล้ว อาจเป็นไปได้ที่บุคคลนั้นจะกลับคืนสู่ประเทศที่เคยพำนักมาก่อนหรืออาจไม่มีประเทศเช่นนั้นอยู่อีกต่อไป ในกรณีเช่นนี้ การรับเอาบุคคลเข้ามาสู่รัฐและการให้อาศัยอยู่ตามกฎหมายบางประเภทอาจเป็นเพียงทางออกเดียว นอกจากนี้มาตรฐานระหว่างประเทศอื่นๆ อาจให้หลักการพื้นฐานสำหรับการรับหรือการไม่ขับไล่บุคคลไร้รัฐ กล่าวคือ รัฐมีพันธะสัญญาต่อหลักการห้ามผลักดันกลับ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของกฎหมายระหว่างประเทศที่ไม่อาจส่งบุคคลไร้รัฐกลับไปยังดินแดนที่เขาหรือเธออาจได้รับอันตรายจากการประหัตประหารหรือที่ๆ มีการละเมิดมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศขั้นพื้นฐาน ซึ่งรวมทั้งการทรมานและการลิดรอนสิทธิในชีวิต

■ **อะไรเป็นข้อแตกต่างระหว่างบุคคลไร้รัฐกับผู้ลี้ภัย?**

บุคคลไร้รัฐและผู้ลี้ภัยต่างต้องการการคุ้มครองระหว่างประเทศ พวกเขาพบว่าตัวเองตกอยู่ในสถานการณ์ที่อันตรายเนื่องจากจุดเกาะเกี่ยวระหว่างพวกเขากับรัฐถูกทำลาย ดังนั้นจึงมีการกำหนดคำนิยามสถานะให้ทั้งบุคคลไร้รัฐและผู้ลี้ภัยภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ องค์ประกอบหลักของคำนิยามของผู้ลี้ภัยคือเขาหรือเธอมีเหตุให้เชื่อได้ว่ามีความหวาดกลัวจากการถูกประหัตประหาร ในขณะที่การไร้รัฐนั้นไม่จำเป็นต้องมีการประหัตประหาร และเช่นเดียวกันในการที่จะเป็นผู้ลี้ภัยนั้น บุคคลไร้รัฐต้องอยู่นอกประเทศที่พำนักของตน กระนั้น บุคคลไร้รัฐส่วนมากไม่เคยออกนอกประเทศที่ตนเกิดเลย อย่างไรก็ตามภาวะไร้รัฐนับเป็นสาเหตุของการบังคับย้ายถิ่นฐาน ในกรณีที่บุคคลไร้รัฐตกเป็นผู้ลี้ภัยด้วยเช่นกัน พวกเขาจะอยู่ในความคุ้มครองของอนุสัญญาว่าด้วยสถานะของผู้ลี้ภัย ค.ศ. ๑๙๕๑ และกฎหมายผู้ลี้ภัยระหว่างประเทศ

บนชายฝั่งทะเลของประเทศบังกลาเทศ กลุ่มผู้ลี้ภัยจากทางตอนเหนือของรัฐยะไข่ (Rakhine) ในเมียนมา ผลักเรือประมงของพวกเขาออกสู่ทะเล บุคคลไร้รัฐส่วนใหญ่มิได้เป็นผู้ลี้ภัย แต่ผู้ใดที่เป็นผู้ลี้ภัยด้วย จะต้องได้รับการปฏิบัติตามกฎหมายผู้ลี้ภัยระหว่างประเทศ

■ รัฐถูกผูกพันให้ต้องปฏิบัติต่อบุคคลไร้รัฐเสมอด้วยพลเมืองของรัฐตนหรือไม่?

ไม่ เนื่องจากสิทธิส่วนใหญ่ที่ระบุไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยสถานะของบุคคลไร้รัฐ ค.ศ. ๑๙๕๔ นั้นกล่าวว่า บุคคลไร้รัฐควรสามารถใช้สิทธิได้เช่นเดียวกับคนต่างชาตินคนอื่น ๆ เป็นอย่างน้อย ยิ่งไปกว่านั้นอนุสัญญายังได้ขยายจำนวนของสิทธิที่ให้เฉพาะกับบุคคลไร้รัฐที่อยู่ในอาณาจักรัฐอย่างถูกต้องตามกฎหมายหรืออาศัยอยู่โดยชอบด้วยกฎหมาย ในบางกรณี

เช่น เสรีภาพในการนับถือศาสนาและการเข้าถึงศาลนั้น รัฐต้องปฏิบัติต่อบุคคลไร้รัฐให้เทียบเท่ากับพลเมืองของตน กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศช่วยเติมเต็มบทบาทบัญญัติของอนุสัญญา ๑๙๕๔ และในหลายๆ กรณีสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนหลายฉบับมาตรฐานที่สูงขึ้นในการปฏิบัติต่อบุคคลไร้รัฐ

■ รัฐสามารถขอมรับเอาอนุสัญญา ๑๙๕๔ อย่างมีข้อสงวนได้หรือไม่?

ได้ รัฐตั้งข้อสงวนได้ในขณะให้สัตยาบันหรือภาคยานุวัติ ยกเว้นการตั้งข้อสงวนต่อบทบัญญัติข้อ ๑ (คำนิยามของบุคคลไร้รัฐและบทคัดออก) ข้อ ๓ (หลักการไม่เลือกปฏิบัติ) ข้อ ๔ (เสรีภาพในการนับถือศาสนา) และข้อ ๓๓ ถึง ๔๒ (บทส่งท้าย)

■ การที่รัฐจะภาคยานุวัติหรือเข้าเป็นรัฐภาคีของอนุสัญญา ๑๙๕๔ นั้น มีข้อควรพิจารณาอะไรบ้าง?

เมื่อรัฐมีข้อผูกพันกับเครื่องมือสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศซึ่งครอบคลุมถึงบุคคลไร้รัฐแล้วนั้น รัฐจะพบว่าเป็นการง่ายในการนำเอาบทบัญญัติของสิทธิต่างๆ ที่อยู่ในอนุสัญญา ๑๙๕๔ มาใช้ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้มั่นใจว่าบุคคลไร้รัฐสามารถใช้สิทธิตามที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญา ๑๙๕๔ ได้นั้น รัฐจำเป็นต้องกำหนดรูปแบบของกระบวนการพิจารณาตรวจสอบสถานะ เพื่อใช้ในการตรวจพิสูจน์ตัวบุคคลไร้รัฐผู้ซึ่งอาจได้รับสิทธิประโยชน์จากบทบัญญัติแห่งอนุสัญญาดังกล่าวนี้อย่างนี้ อนุสัญญา ๑๙๕๔ มิได้กำหนดไว้ซึ่งกระบวนการใดกระบวนการหนึ่งเพื่อใช้พิจารณาตรวจสอบว่าบุคคลนั้นไร้รัฐหรือไม่ ดังนั้นรัฐจึงต้อง

กำหนดสถาบันหน่วยงานที่มีอำนาจรับผิดชอบรวมไปถึงขั้นตอนของกระบวนการ มาตรการป้องกันและการรับประกัน เพื่อให้มั่นใจได้ว่าทุกสิ่งจะเป็นไปตามมาตรฐานสากล คณะกรรมการบริหารของ UNHCR ได้ระบุไว้ว่าสำนักงานฯ ควรให้คำแนะนำทางด้านกรดำเนินการแก่รัฐภาคี ในการอนุวัติการหรือดำเนินการให้เป็นไปตามอนุสัญญา ๑๙๕๔ และเพื่อเป็นการรับประกันการดำเนินงานให้สอดคล้องกับข้อกำหนด นอกจากนั้นอนุสัญญา ๑๙๕๔ ยังกำหนดให้รัฐภาคีเปิดเผยข้อมูลกฎหมายภายในประเทศและระเบียบข้อบังคับอันเป็นความหมายของการอนุวัติการตามอนุสัญญา (ข้อ ๓๓)

■ รัฐจะภาคยานุวัติหรือเป็นรัฐภาคีในอนุสัญญา ๑๙๕๔ ได้อย่างไร?

รัฐสามารถภาคยานุวัติในอนุสัญญาว่าด้วยสถานะของบุคคลไร้รัฐ ค.ศ. ๑๙๕๔ ได้ทุกเมื่อโดยการยื่นตราสารในการภาคยานุวัติต่อเลขาธิการสหประชาชาติ ภาคยานุวัติสารต้องได้รับการลงนามโดยรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศหรือ ประมุขของรัฐหรือรัฐบาล ทั้งนี้รายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการและรูปแบบในการภาคยานุวัติ สามารถค้นหาเพิ่มเติมได้ที่ www.unhcr.org/statelessness

ข้อเรียกร้องระหว่างประเทศ สำหรับการภาคยานุวัติอนุสัญญา

สมัชชาสหประชาชาติ:

เนื่องด้วยปัจจุบันมี ๖๕ รัฐที่เป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสถานะของบุคคลไร้รัฐ ค.ศ. ๑๙๕๔ และรัฐจำนวน ๓๗ รัฐ ที่เป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการลดภาวะไร้รัฐ ค.ศ. ๑๙๖๑ ทั้งนี้ จึงสนับสนุนให้รัฐที่ยังมิได้มีการดำเนินการใดๆ ควรพิจารณาการภาคยานุวัติยอมรับเอาเครื่องมือเหล่านี้

- *General Assembly Resolution 64/127, Office of the United Nations High Commissioner for Refugee, 18 December 2009*

คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนสหประชาชาติ:

เป็นที่รับทราบ ว่า พ.ศ. ๒๕๕๔ ถือเป็นวาระครบรอบ ๕๐ ปีของอนุสัญญาว่าด้วยการลดภาวะไร้รัฐ และสนับสนุนให้รัฐที่ยังมิได้ภาคยานุวัติต่ออนุสัญญาฉบับนี้และอนุสัญญาว่าด้วยสถานะของบุคคลไร้รัฐเห็นควรให้พิจารณาการดำเนินการดังกล่าว

- *Human Rights Council Resolution 13/02, Human Rights and arbitrary deprivation of nationality, 24 March 2010*

คณะกรรมการบริหาร UNHCR:

สนับสนุนให้รัฐพิจารณาการภาคยานุวัติต่ออนุสัญญาว่าด้วยสถานะของบุคคลไร้รัฐ ค.ศ. ๑๙๕๔ และสำหรับรัฐภาคีให้พิจารณายกเลิกข้อสงวน

- *Conclusion No.106 (LVII) – 2006*

องค์การที่ปรึกษากฎหมายเอเชีย-แอฟริกา:

เชิญชวนให้รัฐสมาชิกพิจารณาความเป็นไปได้ในการภาคยานุวัติต่ออนุสัญญาว่าด้วยสถานะของบุคคลไร้รัฐ ค.ศ. ๑๙๕๔ และอนุสัญญาว่าด้วยการลดภาวะไร้รัฐ ค.ศ. ๑๙๖๑ เพื่อจัดการกับสถานการณ์ของบุคคลไร้รัฐอย่างมีประสิทธิภาพ

- *Resolution on the Half-Day Special Meeting on “Legal Identity and Statelessness”, 8 April 2006*

สมัชชาขององค์การรัฐอเมริกัน:

มีมติให้ ๑. เน้นย้ำความสำคัญของมาตรการสากลสำหรับคุ้มครองบุคคลไร้รัฐ: อนุสัญญาว่าด้วยสถานะของบุคคลไร้รัฐ ค.ศ. ๑๙๕๔ และอนุสัญญาว่าด้วยการลดภาวะไร้รัฐ ค.ศ. ๑๙๖๑

๒. สนับสนุนให้รัฐสมาชิกที่ยังมิได้ดำเนินการใดๆ พิจารณาการให้สัตยาบันหรือภาคยานุวัติในมาตรการระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับบุคคลไร้รัฐ และส่งเสริมให้รับเอากระบวนการและกลไกทางสถาบันสำหรับการนำไปปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรการเหล่านั้น

- *Resolution of General Assembly, AG/RES. 2599 (XL-O/10), Prevention and Reduction of Statelessness and Reduction of Statelessness and Protection of Stateless Persons in the Americas, 8 June 2010*

ตัวอย่างตราสารภาคยานุวัติ สำหรับการภาคยานุวัติอนุสัญญา ว่าด้วยสถานะของ บุคคลไร้รัฐ ค.ศ. ๑๙๕๔

ตามที่อนุสัญญาว่าด้วยสถานะของบุคคลไร้รัฐได้รับมติยอมรับโดยที่ประชุมผู้มีส่วนได้เสีย เมื่อ วันที่สี่สิบแปด เดือนกันยายน คริสต์ศักราชหนึ่งพันเก้าร้อยห้าสิบสี่ และเปิดให้ภาคยานุวัติตาม มาตรา ๓๕ แห่งอนุสัญญานี้;

และตามที่ได้บัญญัติไว้ในข้อ ๔ ของมาตรา ๓๕ ว่า การภาคยานุวัติต่ออนุสัญญานี้จะมีผลก็ต่อเมื่อ มีการยื่นตราสารภาคยานุวัติต่อเลขาธิการสหประชาชาติ;

บัดนี้ ด้วยประการนี้ ผู้ลงลายมือชื่อ [ตำแหน่งประมุขแห่งรัฐ, หัวหน้ารัฐบาล หรือรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการต่างประเทศ] ขอแจ้งการภาคยานุวัติของ [รัฐที่เกี่ยวข้อง];

มอบให้ไว้ ณ _____ วันที่ _____

เดือน _____ คริสต์ศักราชสองพัน _____

[ตราประทับทางการและลายมือชื่อของผู้รับผิดชอบตามความเหมาะสม]

[ลายมือชื่อประมุขแห่งรัฐ, หัวหน้ารัฐบาล หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ]

ปก

เด็กไร้รัฐมักจะไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นเวลาหลายทศวรรษมาแล้วที่รัฐชะบารี ประเทศมาเลเซีย ต้องเป็นเจ้าบ้านรับผู้ลี้ภัยจากประเทศฟิลิปปินส์และผู้อพยพทั้งจากประเทศอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ เด็กๆ ในกลุ่มคนเหล่านี้มักลงเอยด้วยการเป็นบุคคลไร้รัฐ ในขณะที่เด็กๆ ที่ถือเอกสารแสดงตนอย่างถูกต้องสามารถเข้าเรียนในโรงเรียนได้ แต่เด็กที่ไม่มีเอกสารดังกล่าว ดังเช่นเด็กชาย ๒ คนทางขวามือนี้ ถูกกั้นออกจากการเข้าถึงบริการสาธารณสุขส่วนใหญ่

G. CONSTANTINE

จัดทำโดย:

UNHCR

P.O. Box 2500, 1211 Geneva 2, Switzerland

September 2010

แปลและจัดพิมพ์ฉบับภาษาไทยโดย:

UNHCR สำนักงานประจำประเทศไทย ชั้น ๓ A

อาคารสหประชาชาติ ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

มีนาคม ๒๕๖๐

ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับ:

UNHCR และงานที่เกี่ยวข้องกับภาวะไร้รัฐ

เยี่ยมชมได้ที่เว็บไซต์ www.unhcr.org/statelessness รวมทั้งสามารถค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบทสรุปของการให้ความคุ้มครองระหว่างประเทศของคณะกรรมการบริหารของ UNHCR โดยเฉพาะบทสรุปที่ ๑๐๖ ว่าด้วยการตรวจพิสูจน์ การป้องกัน และการลดภาวะไร้รัฐและการให้ความคุ้มครองบุคคลไร้รัฐ (๒๐๐๖)

Conclusion on 106 on Identification, Prevention and Reduction of Statelessness and Protection of Stateless Persons (2006)

กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองบุคคลไร้รัฐ รวมทั้งอนุสัญญา ๑๙๕๔ ว่าด้วยสถานะของบุคคลไร้รัฐ

รายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการอภิปรายอนุสัญญา ๑๙๕๔ รวมทั้งหลักการระหว่างประเทศอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองบุคคลไร้รัฐ สามารถค้นหาได้ที่ *Nationality and Statelessness: A Handbook for Parliamentarians* (UNHCR and Inter-Parliamentary Union, 2005, updated in 2008). สำหรับความคิดเห็นโดยละเอียดเกี่ยวกับอนุสัญญา ๑๙๕๔ สามารถค้นหาได้ที่ Convention relating to the Status of Stateless Persons – Its History and Interpretation (Robinson, 1955.) หากต้องการข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเอกสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องอื่นๆ สามารถค้นหาได้ที่เว็บไซต์ www.refworld.org

เอกสารฉบับนี้ใช้คำว่า “ไร้รัฐ” (statelessness) แทนคำว่า “ไร้รัฐไร้สัญชาติ” แต่ยังคงความหมายครอบคลุมตามอนุสัญญาว่าด้วยสถานะของบุคคลไร้รัฐ ค.ศ. ๑๙๕๔ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาและบริบทสากล

